

IRCSIK VILMOS Hol vagy, Kari?

Kis folyónkat, a Tornát nagyon szerettük. A régi bölcselők az örök mozgást és változást vélték felfedezni a szüntelenül eliramló vízben, mi hárman, jó barátok, Vitéz, Kari meg én araszyi létünk kitágulását láttuk benne. Lapos kavicsokat kacsáztatva a tükrén, simogató sodrásában úszva vagy a jegén csúszkálva, a messze vásárokból járók futólagos megjegyzéseire emlékezve hányszor emlegettük lelkesen, hogy, bizony, ez a víz, amely innen nem messze, az öreghálási erdőben ered, a Marcalba ömlik, az meg a Dunába, és így végül egész a tengerig jut el. Ilyenkor vágyakozva pásztáztuk végig az országútként tovakanyargó medret, és mit nem adtunk volna érte, ha megindulhattunk és eljuthattunk volna rajta azokba a messzi távolokba.

Kedvenc tartózkodási helyünkön, a Zuhogónál, ahol a víz sodrása lelassult, a meder pedig kiszélesedett, kimélyült és kibővült, egy csermellyé duzzadt kis forrás sietett a Tornába. Ez tovább serkentette képzeletünket, sóvárgásunkat, hiszen a forrás alig pár száz méternyire a parttól, a Lőrinc-hegy tövében fakadt, és bőségesen buzgó vize a szemünk láttára lényegült át folyóvá. Titok volt ez, olyasféle titok, mint amilyenről a templomban hallottunk úrfelmutatáskor az ostyáról meg a borról, hogy az tulajdonképpen test és vér, de csak annak, aki nagyon hisz benne.

A forrásnak két állandó látogatója volt, mindketten innen hordták az ivóvizet. Az egyik a félnótás, habókos Jenő, a másik a nagyságos asszony, akit már csak az idősebbek hívtak így, nekünk egyszerűen Igali néni volt. Csak annyit tudtunk róla, hogy egy bútorokkal, képekkel meg könyvekkel telezsúfolt szobában az erdészéknél lakik, de nem ám valami szegény rokonként és nem is kegyelemkenyéren, hanem tisztességesen fizet érte, a pénzt a fiától kapja hozzá, aki mérnök és valahol Venezuelában él. Abból a pénzből tud az erdész olyan nagy lábon élni, hogy minden hónapban egyszer-kétszer taxival viteti el magát a városba mulatni, és azzal is jár haza.

A nagyságos asszony talán különködésből, talán finnyáskodásból mondott le a kútvízről a forrásvíz javára, mivel ez az egyetlen szerény lehetősége maradt annak fitogtatására, hogy valaha szebb napokat látott, és tényleg nem holmi Igali néni volt, hanem valódi nagyságos asszony, akinek az élet más dolgaiban sem kellett osztoznia a sokasággal. A félnótás Jenőről viszont biztosan lehetett tudni, hogy merő hóbortból jár a forrásra. Ő és bátyja, két agglegény, egyedül éltek a szülői házban,

már évek óta szótlan haragban. Hogy min vesztek össze, nem tudta senki, valószínűleg még ők maguk sem, talán a szürke hétköznapok és a boldogtalan ünnepnapok miatt, amiket együtt kellett elviselniük. Elég az hozzá, hogy hiába kapcsolta fel az idősebb testvér, Lajos este a villanyt a konyhában, Jenő petróleumlámpát gyújtott, és annak gyér fényénél olvasta el az újságot, amikor pedig a petróleum végképp kiment a forgalomból, áttért az elemlámpára. Hiába rakta meg a tűzhelyet és főzte meg rajta a vacsoráját Lajos, Jenő vaslapáton kivitte a paraszat, és újra begyújtott, és hiába vezették be a vizet, Jenő nem nyúlt a vízcsaphoz, miután pedig az udvari kutat is betemették, a forrásvízre fanyalodott.

Soha nem jöttek együtt vízért, mindegyiknek megvolt a maga időpontja, amely naponként változott, és egyéb elfoglaltságaikhoz igazodott, és amelyet kölcsönösen tiszteletben is tartottak. Így, egymásra várva néha odajöttek a folyóhoz, és szótlanul, ugyanolyan sóváran, ugyanolyan vágyakozva, mint mi, a tovafolyó vízbe bámultak. Jenő olykor-olykor a zsebóráját is elővette, de soha nem zavarta volna sürgető oldalra sandításokkal a nagyságos asszonyt, aki viszont, ha esetleg rá esett a varakozás sora, sűrűn tekingett a vízmerítés szertartásával a kelleténél hosszasabban bibelődő Jenő felé, sőt néha még meg is szólalt:

– Ejnye már! – ami azonban csak a legkritkább esetben fordult elő.

A nagyságos asszony nemes vonalú, gazdagon és színesen díszített porcelánkancsóba merítette a vizet. A kancsó közepén egy pufók, túltáplált csecsemőhöz hasonló, csaknem teljesen meztelen szárnyas angyal lebegett egy bimbózó, fészlő rózsákból font csokor felett. Az angyalka rémült arckifejezése mintha arról tanúskodott volna, hogy már nem sokáig bírja a lebegést, hogy lehúzza súlya, és ha a festmény életre kel, le is zuhan a rózsatövisekre. Jenő ellenben egy tejeskannára emlékeztető, kívül kék, belül fehér zománcos közönséges korsóval járt a forrásra, a lenyüzött zománc alól több helyen is rozsdásan, girbegurbán feketéltetett elő a bádóg.

– Biztosan a ház viszi el a pénzt – nevelték a háta mögött gúnyosan, mert Jenő sok évvel ezelőtt parányi ház építésébe kezdett a Lőrinc-hegy tövében, szinte a két kezével hordva oda minden építési anyagot és egyedül végezve minden munkát, így aztán nem csoda, hogy még mindig csak az oldalfalaknál tartott. Olyan lassan haladt, mintha valami hatalmas katedrális építésén dolgozna.

Nekünk a két furcsa szerzet újabb bizonyítékot jelentett a vizek színeváltozásáról felállított elméletünk bizonyítására. Anyánk az eresz alá állított hordóban fogta fel az égben megtisztult esővizet és mosta ki vele földi ruháink szennyét, ezek ketten mindig a forrásból merít-

tenek a szomjuk oltására, eszük ágában sincs a folyóból ivóvizet meríteni, mert a folyóvíz, a Torna vize az egész másra való: fürdésre, malmot hajtani, állatot itatni és szüntelenül továbbfolyni. Hát akkor a tenger... Igen, az pedig arra való, hogy földrészeket válasszon el egymástól, városnyi hajók közlekedjenek és süllyedjenek el rajta, és ne legyen sehol se vége, se hossza. Szóval mindennek megvan a maga küldetése, de az egész csak úgy ér valamit, ha minden mindennel összefolyik. Mert arról szilárdan meg voltunk győződve, hogy a Torna vize nélkül aligha lehetne óceán.

Aztán egyszer csak gyéribben kezdett csordogálni az addig bőségesen buzgó forrás. Mi először onnan vettük észre, hogy Jenő és a nagyságos asszony a bennünk ketyegő ösztönóra jelzése szerint egyre tovább volt kénytelen bíbelődni a vízmerítéssel, Jenő a nagyságos asszonyra várva egyre gyakrabban halásza elő zsebóráját és pillantott rá enyhe rosszallással, a nagyságos asszony pedig egyre sürűbben és egyre jobban méltatlankodva mondogatta:

– Ejnye már!

Majd lassan satnyulni, csenevészedsedni kezdett az a hatalmas lapulevél-rengeteg is, amely a forrás környékén csaknem mellmagasságig nőtt. Az eddig hangos zubogással a Tornába szakadó kis erecske pedig keskeny pocsolyává zsugorodott, és ha időnként ellepték a táncoló szitakötőrajok, szinte már csak láthatatlanul szivárgott, vánszorgott a végcélja felé. A faluban kezdtek kiapadni a kutak, a Tornán leálltak a malmok, a kútások visszaadták az ipart, kiszáradt és elhallgatott a nádas, amely máskor tavasz táján szinte tóvá duzzadt, és csak úgy zengett a békakuruttyolástól. Sokan, különösen az idősebbek közül, a hét szűk esztendő eljöttét rebesgették, olyan hangon, mint akik jó előre megjósolták, ami, lám, be is következett, de most mégsem örülnek neki, és mindenfélét összevásároltak a boltban, sót, cukrot, gyufát, lisztet, mások viszont vállrándítva állapították meg, hogy nincs mit tenni, ez bizony a környéken megnyitott bauxitbányáktól meg a sok fűrástól van.

Kezdtünk elszokni a zuhogótól, akárcsak a nagyságos asszony meg Jenő a forrástól. Néha, de most már egyre kiszámíthatatlanabb időpontokban, és így egymást egyre jobban zavarva, mindenféle rendszer nélkül még megjelentek, és szinte csodára várva hosszú-hosszú percekgig a forrás szájához szorították a kancsót meg a korsót, kilötyintették a vizet, újra próbálkoztak, aztán hazaindultak. Sőt egyszer a nagyságos asszony, miután több ízben és egyre ingerültebben hajtogatta, hogy ejnye már, elvesztette a türelmét, és odament a túl hosszasan piszmogó, szöszmötölő Jenőhöz. Először nem tudtak mit kezdeni ezzel a merőben új helyzettel, nem volt mit mondaniuk egymásnak, de aztán lassanként békés

beszélgetésbe elegyedtek, döbönt arckifejezéssel mutogatva a kiszáradt lapulevél-rengetegre, Jenő házára, amelynek építése az utóbbi időben végleg leállt, és élénk taglejtésekkel, bólogatásokkal kísérték egymás panaszait. A Torna fölött átívelő vasúti híd körülbelül tizenévesi széles korlátján szokásos sétáját végző Vitéz csodálkozásában majdnem a vízbe zuhant, Karinak elakadt a szava, pedig éppen azt fejtegette, hogy nem a bauxitbánya, meg persze nem is a hét szűk esztendő a forrás elapadásának oka, hanem valahol bizonyára eldugult a víz. A nagyságos asszony és a félnótás Jenő váratlan személyes kapcsolatteremtése minden mást feledtetett velünk, és aznap a sötétség beálltaig, de még azután is azon vitatkoztunk, vajon fordítva is megtörténhetett volna-e? Azaz Jenő is türelmét vesztette volna-e, ha már sokadszor kellett volna a zsebórájára pillantania, és vajon odamerészkedett volna-e a forráshoz, amíg a nagyságos asszony ott van? De hiába tanakodtunk a sötétség beálltaig, nem jutottunk dűlőre, de azért inkább arra hajlottunk, hogy Jenő soha nem tett volna ilyet. A vita azért lángolt fel újra és újra, azért maradt eldöntetlen, mert amikor ezt meg kellett indokolni, senki nem talált rá megfelelő magyarázatot.

Egyszóval kezdtünk elmaradozni a zuhogótól, a forrástól, a híd környékétől, mint ahogy Kari is kezdett elmaradozni tőlünk, ami egyáltalán nem tűnt fel, mert sokszor előfordult, hogy amikor valamit a fejébe vett, valami nagyon foglalkoztatta, visszavonult kertjük, házuk magányába, és még le is tagadtatta magát a szüleivel, mint valami előkelőség, aki kegyeket gyakorol a mások fogadásával. Amikor egyszer a nyári hőség elviselhetetlen lett, és a sárgarigó csúfolódva fütyülte ki az erdőből, hogy huncut a bíró fia, Vitézzel a Zuhogóhoz indultunk. De csak a forrásig jutottunk, ahol Karit találtuk, amint éppen egy hegyes vasrúddal, kőműveskalapáccsal és más szerszámokkal a sziklák között hézagokat tisztogatta, ahonnan valaha vastagon buzogva forrás vize fakadt, most pedig csak szivárgott. Távoblabb pedig egy lapát feküdt, és a rövid szakaszon kiásott árok azt mutatta, hogy Kari utat próbál ásni a gyéren csordogáló víznek a folyó felé.

– Az nem lehet, hogy egy forrás elapadjon, és sehoval se folyjon! – mutatott rá az erőtllenül, de szerinte egyre biztatóbban bugyogó vízre. – Ha utat csinál nekik, eljut a Tornáig. A forrásvíz nem azért van, hogy elnyelje a föld. Ha ez kiszárad, mi fogja táplálni a Tornát?

– Meg a Marcalt... meg a Dunát... meg az óceánt – tette hozzá bizonytalanul Vitéz. Kari azonban válaszra sem méltatta.

– Igali néni beteg lett. Anyám azt mondja, többet már fel sem fog kelni. Biztos azért, mert nem ihat a forrás-

ból. Mert az kellett a szervezetének, a vastartalom miatt. A félnótás Jenő pedig elköltözött. Lakást kapott az üvegyártól, ahol dolgozik.

Hogy a nagyságos asszony beteg, azt már mi is tudtuk. Miután elszokott a forrástól, az utcán is egyre ritkábban bukkant fel, csak nagy néha láttuk elbotorkálni szép, csontnyelű, faragott botjára támaszkodva. Arca és finom, apró szövésű hálóval borított haja valami furcsa, lilás színt öltött. De hogy Jenő is... Most nem tettük hozzá, hogy a félnótás. Egy darabig még tanácstalanul hallgattunk, aztán lerohantunk a Zuhogóhoz és a vízbe vetettük magunkat.

Mire Kari egy pár nap múlva a sekély árokkal eljutott a folyóig, a forrás teljesen elapadt.

Amikor emiatt ugratni kezdtük, csak legyintett:

– Nem baj, ha megint megered, itt van neki az útja. Különbösen soha nem találna ki abból a latyakból.

Aztán nemsokára szabályozni kezdték a Tornát. Rakoncátlan vize, amely bizony egy-egy nagy nyári zivatar után vagy a tavaszi olvadáskor úgy kiöntötte a part mentén lakókat, mint az ürgét a lyukából, most megregulázva helyenként betonkalodába szorult, szeszélyes kanyarjait pedig kiegyenesítették. Eltűnt a Zuhogó, és az egykori forrástól odáig vivő kis medret, amelyet Kari olyan serényen tisztogatott, mélyített, lapátolt, kibetonozták, hogy ott gyűljön össze a hegyekből a folyó felé lezúduló víz. A kis betoncsatorna fölé még hidat is építettek, és amikor egy nyári zápor után Vitéz a keskeny korlátot felavatva végigsétált rajta, lenézett a hömpölygő árra, majd tétován megszólalt:

– Talán a forrás vize is benne van.

Az idő pedig megiramodott, és úgy múlt el, mint egy nyári délután, mikor az ember észre sem veszi, hogy megy át szürkületbe a nappal. A nagyságos asszony

gondozatlan sírját rég benőtte a fű, és ma már csak nehezen találni meg az egyre nagyobbodó temetőben, akárcsak Jenő félbemaradt házat a Lőrinc-hegy alján. Szülőháza meg elhagyatva, gazdátlanul ott rogyadozik, roskadozik a főutcán, Lajos az első és egyetlen adandó alkalommal, azon az őszen fogta magát és meg sem állt az óceán túlsó partjáig, akárcsak Kari és a szülei. A hidak korlátján egyensúlyozó Vitézből pilóta lett, és egy gyakorlaton lezuhant. Gránátköves, vörös csillagos sírja nem messze van a nagyságos asszonyétól, a hangos katonai temetés után apja az éjszaka leple alatt néma csendben szenteltette be a pappal.

Mintha még minden kéznél lenne a régi világból, mintha még minden emléket fel lehetne idézni belőle, még minden képet elő lehetne hívni róla, de akiről az emlékek szólnak, akik a képeken vannak, azok nincsenek már. Csak a sárgarigó fütyüli még mindig változatlanul csúfolódva az erdőből, hogy huncut a bíró fia. Amikor nemrég hazalátogattam, elmentem régi helyünkre, a Torna partjára. Tikkasztó nyári hőség és szárazság volt, a fű kiperzselve, mint valamilyen pusztító hadjárat után, a fák, bokrok fonnyadtan pihegtek egy kis nedvesség után. A forrástól a folyóig vezető betontekőben pedig friss víz csobogott és táplálta az aszályban ugyancsak keskenyre zsugorodott Tornát. Senki nem beszélt a hét bő esztendő visszatértéről, a legtöbben úgy magyarázták a dolgot, hogy kimerültek a bauzitbányák, és ezzel helyreállt a régi világrend. Most már megint érdemes lenne kútásónak lenni, de minek, amikor a Szőlőhegyre épített ciszternából mindenkinek a házába nyomatják a vizet. Én azonban Karira gondoltam, aki jó előre megjósolta, ami, lám, bekövetkezett, és én most mégsem tudok örülni neki.

Hol vagy, Kari?

PÁLFI ÁGNES

Képmutogató

*Szívárvány! – nézd csak, ezt nekünk csinálta.
Mi célja van, mért nem tágít mitőlünk?
Pedig hogy vágytunk már egy kis nyugalmat,
független órát – őtöle s magunktól.*

*lebegni gond- és gondolattalan
a langy befőtllé édes mámorában,
hol nincs kísértés – az van csak, mi van.*

*Vagy nincsen az sem. – Nem nekünk csinálta?
Felénk se néz, magának játszadoz
e tarka stráffal? – Költő nem ragoz
ily ócska kérdést, föl sem tesz manapság.*

*De hátha mégis! – Földön és egen
több dolgok vannak. – Átkarolva egymást
hadd ácsorogjunk, míg a kép eloszlik –*

*mint akiket odafönt eljegyeztek,
mint híd alatt szerelmes home-leszek.*